

הרב אשר וייס
גאב"ד וראש ישיבת "דרכי תורה", ירושלים

פושט טליתו - מתי חוזר ומברך

במה ששאל הלכה למעשה במי שפושט טליתו ע"מ לחזור וללובשה לאחר זמן מתי חוזר ומברך ומתי לא, וכן במי שנפלה טליתו מעליו האם חוזר ומברך.

א. במחלוקת במחבר והרמ"א בזה

הנה מבואר בשו"ע סימן ח סעיף יד:

ואם פשט טליתו, אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד, צריך לברך כשיחזור ויתעטף בו. הגה: ויש אומרים שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו, ויש אומרים דוקא כשנשאר עליו טלית קטן, והכי נוהגין.

הרי לן דנחלקו בזה הבית יוסף והרמ"א. לדעת הבית יוסף, כל הפושט טליתו אף אם בדעתו לחזור וללובשה מיד צריך לחזור ולברך, דעצם פשיטת הטלית הוי הפסק, ולדעת הרמ"א, כיון שדעתו לחזור וללובשה אין זה הפסק ואינו חוזר ומברך. אמנם הוסיף הרמ"א, דיש אומרים דרק כשעודו לבוש בטלית קטן אין כאן היסח הדעת ואינו חוזר ומברך, והכי נוהגין, עי"ש.

וכבר כתבו הב"ח, המג"א והגר"א דכאשר דעתו לחזור ולהתעטף מיד אף אם אינו לבוש בט"ק אינו חוזר ומברך, אך כאשר פשט טליתו סתם ללא כוונה מפורשת לחזור ולהתעטף או שלא להתעטף בו, אז הדבר תלוי אם נשאר לבוש ט"ק, דכל עוד לבוש הוא בט"ק אינו חוזר ומברך אבל אם אין עליו ט"ק חוזר ומברך, וכן הוא במשנה ברורה שם סקל"ז.

והבית יוסף הוכיח כשיטתו מהמבואר בסוכה מו ע"א דכל פעם שנכנס לבית הכסא משי ידיה ומברך על התפילין, הרי דאף שדעתו לחזור ולהניח תפילין תיכף, מכל מקום חוזר ומברך, והוא הדין בציצית. וכן כתבו בשבלי הלקט הל' תפילה אות ה' וברבינו יונה סוף פרק קמא דברכות, עיין שם.

אך הרמ"א בדרכי משה אות ו תמה על ראייה זו, וכתב דשאני תפילין דכיון דאסור ליכנס לבית הכסא כשתפילין על ראשו להכי הוי הפסק וחוזר ומברך, מה שאין כן בציצית דאין כל איסור ליכנס עמם לבית הכסא אין זה הפסק. וכן כתבו הב"ח והט"ז בס"ק י"ב, ועיין במשנה ברורה ס"ק לא, ס"ק לז, ובסימן כה ס"ק כט. וכיון שדחה הרמ"א ראיית הבית יוסף, פסק דלא כוותיה, אלא כל שכוונתו לחזור ולהתעטף מיד אינו חוזר ומברך.

וכן משמע בדברי המאירי בסוכה שם, שכתב דיש מי שהפריז על מדותיו לחדש דכל שיוצא מן הסוכה אפילו לשעה קטנה להביא דבר לסוכתו צריך לחזור ולברך על הסוכה, וכמו שאמרו בתפילין דאפילו אם חלצן כדי ליכנס לבית הכסא שאינה אלא שעה מועטת צריך לחזור ולברך, וכן בציצית, והמאירי דחה דבריו, דכיון שיוצא מן הסוכה רק להביא דבר אין כאן הפסק והיסח הדעת כלל, עיין שם. ומכל מקום למדנו מדבריו שלא חילק בין תפילין לציצית לגבי הפושטן ליכנס לבית הכסא, וכן לא חילק בין החולץ תפילין והפושט טלית ליכנס לבית הכסא לבין היוצא מן הסוכה ליטול דבר כלשהו, ולא נקטו לא המאירי ולא בר פלוגתיה דשאני בית הכסא משום דאסור ליכנס שם בתפילין.

ובשו"ת הרדב"ז (חלק ה' סימן ב' אלפים שי"ז) מצינו כעין פשרה בין השניים. דכתב דגם בציצית אם פשט טליתו כדי ליכנס לבית הכסא או למרחץ חוזר ומברך "דאין לך הפסקה גדולה מזו", וכתב כן בין בתפילין ובין בטלית, אבל אם פשט על מנת לחזור ולהתעטף ולא לעשות צרכיו, אינו חוזר ומברך. הרי דמחד פסק כרמ"א שעצם פשיטת הטלית אינה הפסק, ומכל מקום נקט דהנכנס לבית הכסא הוי הפסק גם בטלית.

ונראה בדעת הרדב"ז, דאף שאין איסור ליכנס לבית הכסא עם ציצית, מכל מקום כיון שנהגו לפשוט את הטלית כשנכנס לשם – הוי הפסק, דלאו באיסור תליא מילתא אלא במנהג ובדרכי בני אדם, וכיון שנהגו לפשוט את הטלית כשנכנס לשם אין לך הפסקה גדולה מזו, ודו"ק בזה.

והנה דברי הדרכי משה וסייעתיה שחילקו בין תפילין לציצית, דרק בתפילין הוי הפסק משום דאסור ליכנס לבית הכסא כשהוא מעוטר בתפילין, יש להם בית אב בדברי הראשונים בכרכות כב ע"ב, שם אמרו "ת"ר היה עומד בתפילה ומים

שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר ומתפלל. להיכן חוזר, ר' חסדא ור' המנונא – חד אמר חוזר לראש, וחד אמר למקום שפסק". ומבואר שם בדף כג ע"א דהיכא דשהה כדי לגמור את כולה לכולי עלמא חוזר לראש, והקשו התוס' (ד"ה אלא) מאי שנא מתקיעת שופר דאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות יצא, הרי דאף דשהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר אלא יצא, וכן שנינו במגילה (יה ע"ב) לגבי מגילה. ותירצו: "ואומר השר מקוצי דיש לחלק דשאני הכא דאין ראוי לקרות, וכן לקמן (כד ע"ב) דרב אבהו אזל במבואות המטונפות, דהתם כולי עלמא מודו דחוזר לראש. אבל היכא דגברא חזי כמו מגילה ושופר כולי עלמא מודו דאינו חוזר לראש", עיין שם. וכן הוא ברא"ש שם.

אך הבית יוסף בסימן ס"ה כתב דאין זו דעת הרי"ף והרמב"ם, והם נקטו דשאני תפילה ממצוות, ואף דבמצוות מגילה ושופר אין השהייה הפסק אף בשהה כדי לגמור כולה, שאני תפילה, עי"ש. ובמאמר מרדכי סי' ח ס"ק ט"ו כתב דהב"י בסי' ח' נקט כשיטת הרי"ף והרמב"ם, ומשום כך הוכיח ממה דהוי הפסק בברכת התפילין כשחולצן כשנכנס לבית הכסא דהוא הדין במי שפשט טליתו, עי"ש ודו"ק בכ"ז. ולמעשה, נקטו רוב האחרונים להקל בזה כשיטת הרמ"א – דאם דעתו לחזור וללבוש טליתו אינו חוזר לברך, עיין ט"ז ס"ק י"ב, מג"א ס"ק י"ח, חיי אדם כלל י"ב ס"ו, ושוע"ה הגרש"ז בסעיף כ"ג, ואף בין גדולי ספרד יש שנקטו כשיטתו עיין שו"ת רב פעלים ח"א או"ח סימן ה', וכך עמא דבר.

ושמעתי, וכך ראיתי בספר הליכות שלמה, שמעיקרא היה הגרש"ז אורבך מורה לבני ישיבת קול תורה הספרדים שכאשר הם נותנים טליתותיהם לחבריהם האשכנזיים כשעלו לדוכן שצריכים לחזור ולברך כאשר שוב יתעטפו, ושוב נתברר לו שגם הספרדים נהגו בזה כשיטת הרמ"א והורה שלא לברך, עי"ש.

אמנם כדי לצאת ידי ספק כתב המגן אברהם בס"ק טז, דאם מתחילה בשעה שבירך על העטיפה התכוין לפשוט את הטלית ולחזור וללבושה, לכולי עלמא אינו צריך לחזור ולברך, וכן כתב המשנה ברורה שם בס"ק לא-לז, וכן כתב לגבי תפילין בסימן כה ס"ק מג, עי"ש.

ולכאורה נראה בטעמו, דעד כאן לא נחלקו אלא אם הוי הפסק או לא, הבית יוסף נקט דכיון שפסקה המצוה כשפשט טליתו שוב צריך לברך, דעיטוף חדש יש

כאן, והרמ"א נקט דכיון שדעתו לחזור וללבוש הוה ליה כאילו לא הפסיק ועטיפה אחת אריכתא היא. אבל כשהתכוין בברכתו לפשוט וללבוש – אין כאן עניין הפסק כלל, ואין צריך לומר דהוי כאילו לבישה אחת, כיון דמעיקרא בירך גם על העיטוף השני.

אך באמת נראה, דאם הפסק גמור יש כאן לא מהני כוונתו. אלא נראה טפי בסברת המג"א, דהכוונה מהני שלא יהיה הפסק גמור בפשיטת הטלית, כיון דמעיקרא דעתו כן, ודו"ק בזה.

ב. מה שיעור יש בהלכה זו

והנה יש לעיין, דהמחבר שם כתב דאם דעתו לחזור וללבוש מיד אינו חוזר ומברך, ופשוט דאם אין כוונתו לחזור ולהתעטף בציצית עד לאחר זמן מופלג חוזר ומברך, וצריך עיון אם יש בזה שיעור מסויים.

בשלחן ערוך הרב סימן ח' סעיף כ"ג כתב: "אבל אם כשפשטו לא היה דעתו לחזור וללבוש עד לאחר כמה שעות, אזי אף אם אחר כך נמלך ללבוש תיכף ומיד צריך לחזור ולברך". וחידוש גדול יש בדבריו דרק במתכוון לחזור ולהתעטף לאחר כמה שעות צריך לחזור ולברך.

וכן כתב לגבי תפילין בסימן כ"ה סעיף כ"ט: "מי שחלץ את תפיליו והיה בדעתו שלא לחזור ולהניחן עד לאחר זמן מרובה כמו ב' או ג' שעות צריך לחזור ולברך". ושוב חזר על שיטתו לגבי סוכה בסימן תרל"ט סעיף י"ג שם כתב דמי שיצא חוץ לסוכה והיתה דעתו שלא לחזור אלא לאחר שעה או שתים, צריך לחזור ולברך, עי"ש.

ואף שאין דבריו מכוונים לגמרי בשלשה מקורות אלה, ברור ופשוט שלא התכוון לחלק בין ציצית, תפילין וסוכה, וכלל אחד לכל מצוות אלה, דרק בשהייה מופלגת של כמה שעות צריך לחזור ולברך, וכל שאין כוונתו להפסיק לכמה שעות אינו חוזר ומברך, דהוי כמתכוון לחזור מיד ולקיים מצוותו. וכן כתב בסידור בית יעקב להגר"י עמדין בהלכות שלפני ברכת הציצית, עי"ש.

אך מסתימת הפוסקים אין משמע כדבריהם, עיין במשנה ברורה סימן ח' ס"ק ל"ז: "ודע דאם בעת הפשיטה לא היה דעתו ללבוש מיד רק לאחר איזה זמן, אף

שאחר כך חזר ונתעטף בו מיד, לכולי עלמא צריך לחזור ולברך". הרי דנקט בלשונו לאחר איזה זמן, ומשמע שזמן מועט הוא.

ובלקט ישר ח"א עמ' ו' ושוב בעמ' מ"ג כתב דהתה"ד פשט טליתו לשינת הצהריים וחזר ובירך לאחר כן. ועיין בשו"ת קול אליהו ח"ב סימן ב' שכתב דהפושט טליתו ליכנס לבית המרחץ הוי הפסק גדול וצריך לחזור ולברך. ומדבריהם משמע דלא משום דשינה הוי הפסק או משום דבית המרחץ הוי הפסק, אלא משום עצם זמן השהייה נגעו בו. ועיין עוד בשער הכוונות עניין הציצית דרוש ו', שכך נהג האר"י כשהלך לטבול, שחזר ובירך על הציצית, וז"ל: "אבל מורי ז"ל, כשהיה לובש טלית קטן ביום, וכשהיה יוצא מבית המרחץ, או מבית הטבילה וכיוצא בזה, היה נוהג לעטף ראשו בו ממש, והיה מברך להתעטף בציצית, ואחר כך היה שומטו מעל ראשו, ומורידו על שני כתפיו, כדרך לבישתו. גם ראיתי למורי ז"ל, שהיה מברך להתעטף בציצית, כשהיה בבית הטבילה כנוצר".

ובשו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סימן ה' כתב דרק במרחץ צריך לחזור ולברך כיון ששוהין בו זמן רב, אבל הנכנס לטבול אינו חוזר ומברך. ושאני האריה"ק שהיה מאריך בטבילות.

הרי שנקטו דכל שאינו חוזר ומתעטף מיד, צריך לחזור ולברך אף שאין זה זמן מופלג של כמה שעות. ועיין בזה בביאור הלכה שם ד"ה וי"א.

ובשו"ת יביע אומר ח"ח סימן ב' אות ו' כתב בזה שיעור חצי שעה, דאם דעתו שלא לחזור ולהתעטף אלא אחר חצי שעה חוזר ומברך, ועדיין צ"ע בזה. ובספר הליכות שלמה מתורתו של מרן הגרש"ז אורבך זצ"ל ראיתי שפסק למעשה דאם לא הפסיק כמה שעות לא יחזור לברך, עי"ש.

ולמעשה, כשהוא רוצה להפסיק לשעה וכד', ראוי לכוון להדיא בתחילה כשמברך שהברכה תחול רק עד שיפשוט טליתו וכמבואר לקמן אות ד'.

ג. אם צריך לברך בנפל טליתו

והנה בסעיף ט"ו כתב המחבר שאם נפלה טליתו לגמרי צריך לחזור ולברך, וכל נושאי כליו הסכימו להלכה זו. אך בדברי רבותינו הראשונים מצינו מי שחולק עליה. עיין בנמוקי יוסף הלכות ציצית שכתב בשם הריטב"א, דאם נפלה טליתו

יש אומרים שאינו צריך לחזור ולברך, וכן שמע בשם רבינו יונה, אך בשם רבו הרא"ה כתב הריטב"א דיש לו לברך, וכך איתא בתלמידי רבינו יונה בברכות (ו ע"א בדפי הרי"ף), והבית יוסף הביא דבריהם, ע"ש.

הרי לן דנחלקו הראשונים בשאלה זו, ומדבריהם משמע דלא מיבעיא במי שפשט טליתו דצריך לברך כשהוא חוזר ומתעטף, אלא אף מי שנפלה טליתו מעליו צריך לחזור ולברך, דמסתבר טפי לחייב בברכה שנייה כאשר בכוונת המכוון פשט טליתו מאשר כשנפלה, עיין שם בלשונות הראשונים ובדברי הב"י הנ"ל. ומסתבר לפי זה, דלדעת הרמ"א שפסק דמי שפשט טליתו על מנת לחזור וללבוש מיד אין צריך לברך, קל וחומר שלא יברך כשנפלה טליתו. אך תמוה לפי זה למה לא חלק הרמ"א על דברי המחבר בסעיף ט"ו בדין נפל טליתו?

והמגן אברהם סק"כ כתב להדיא דבנפל גרע טפי, ולכולי עלמא צריך לחזור ולברך, דאזדא לה המצוה, וכך משמע מדברי הטור, דבפשט – מסופק, ובנפל – פשיטא ליה דמברך, ע"ש היטב.

ובספר שלחן גבוה ס"ק כ"ג וכן במאסף לכל המחנות שם ס"ק צ"א כתבו דפשט המנהג שלא לחזור ולברך כשנפל טליתו, ע"ש.

אמנם קשה לחלוק על השו"ע כאשר אהרן וחור תומכים בידיו מזה אחד ומזה אחד. ואף דספק ברכות לקולא, מכל מקום לכאורה הלכה כשו"ע כאשר הרמ"א, הט"ז והמג"א הסכימו לדבריו.

והנראה לכאורה, דנכון לכוון בברכה ראשונה שאם תפול הטלית מעליו תחול הברכה אף על לבישה שנייה, וכל כהאי גוונא לכולי עלמא פטור לברך אם נפלה כשחוזר ומתעטף, כנ"ל מהמג"א והמשנ"ב.

אך באמת יש לעיין בזה, דלפי מה שנתבאר לעיל בסוף אות א' דמהני כוונתו משום דעל ידי כך לא הוי הפסק, לכאורה לא מהני אלא כשפשט בכוונה, אבל כשנפלה לא מהני כוונתו, דהלא שלא במתכוין נשמטה טליתו (ולדרכנו הראשונה שם מסתבר דמהני), וצ"ע בזה. ולכאורה עדיף שיתכוון מתחילה שהברכה לא תפטרנו אלא עד שיפול טליתו וכמבואר לקמן אות ד'.

ומכל מקום אם לא כיון דבר מתחילה, נראה למעשה שלא יחזור לברך כיון שיש מן הראשונים והאחרונים שכך נקטו, וספק ברכות לקולא.

ד. אם מהני כוונה להגביל תוקף הברכות

והנה עוד כתב בביאור הלכה שם, דנכון שיתכוון בברכה כשלוש טליתו שאם יצטרך לצאת לבית הכסא או לבית המרחץ וכד' לא תפטרנו הברכה אלא עד אותה השעה שייכנס לביה"כ, ובכי האי גוונא מהני כדי שיוכל לכולי עלמא לחזור ולברך, ע"ש.

והנני מעתיק ממה שכתבתי במקום אחר בשאלה זו – אם יכול אדם להגביל את תוקף ברכתיו כדי לצאת מידי ספק – לגבי ברכת התורה למי שהיה ער כל הלילה בליל שבועות.

הנה לכאורה יש עצה נכונה לצאת מידי כל ספק במי שנעור כל הלילה בליל שבועות, והוא שיתכוון בברכת התורה בבוקר של ערב שבועות שלא יצא ידי חובתו בברכת התורה אלא עד מחרת בבוקר, וכיון שכיון בפירוש שלא להיפטר בברכה זו אלא ליום אחד, הרי אף לשיטת הרא"ש יתחייב לברך בשבועות בבוקר.

אך יש לעיין, אם יכוין אדם להגביל יציאתו ידי חובה בברכה לזמן מסוים ולומר שאינו מברך על התורה אלא עד זמן זה, האם יש תוקף להגבלה זו או שמא אין כלל ביד האדם להתנות ולהגביל את תוקף ברכתיו. ונראה לדון בשאלה זו מתוך שמונה מקורות שונים בהלכה.

א. כתב המגן אברהם בסי' תרל"ט ס"ק י"ז לחלוק על הב"ח שכתב דכשהוא חוזר ואוכל בסוכה שוב מברך "לישב בסוכה", דמסתמא אין דעתו של אדם בברכתו לצאת בו אלא עד שיחזור ויאכל שנית. ותמה המגן אברהם דאטו מי שיש לו ציצית בכגדו יכול לכוין בברכתו שייפטר בה רק עד חצות היום? ! וכך אינו יכול לכוין לחזור ולברך על אכילתו השנייה בסוכה. הרי דלשיטת הב"ח יכול אדם להגביל את תוקף הברכה, אך לדעת המגן אברהם אין ביד האדם להגביל ברכה שלא תפטרנו אלא עד זמן מסוים אם הברכה מצד עצמה ראויה לפטרו גם אחרי זמן זה.

ב. ולכאורה סותר המג"א את דברי עצמו בסי' תצ"ד, שם כתב דלאחר שתיקנו אנשי כנסת הגדולה דמברך ברכות התורה בכל יום בבוקר, אפילו אם נעור כל

הלילה מברך בבוקר, דאינו מתכוין אלא לפטור עד לבוקר המחרת. וצריך לומר, דשאני בזה דכך תיקנו והנהיגו חכמים שיברך בכל יום בבוקר, ואם כן פשוט שהוא מברך על דעתם ולפי תקנתם מה שאין כן במי שמגביל את ברכתו בזמן שמן הראוי שהברכה תפטרנו, ואין לדמות כוונת סתמא דעלמא על פי תיקון חז"ל לכוונה מסויימת של אדם שלא כמצוה ושלא כמנהג, ודו"ק בזה, ועדיין צ"ע.

ג. ועיין שו"ת חכם צבי סי' כ"ב לעניין חזנים המברכים ברכות התורה לפני הסליחות וחוזרים ומברכים אותן על סדר ברכות השחר, דלא הוי ברכה לבטלה, כיון שלא התכוונו לפטור בראשונה אלא את דברי התורה שבסליחות. הרי דנקט דמהני בזה מחשבתו (אלא דלא פסיקא ליה דבר זה, וצירף סברות נוספות עי"ש). ובאמת כבר ידענו מנהגו של רש"י, שהיה משכים ללמוד בבוקר ומברך ברכות התורה לפני תלמודו ושוב מברך לפני תפלת השחר, עיין בבית יוסף סוף סי' מ"ז בשם תלמידיו של רש"י.

ד. וכעין זה נחלקו הפרי חדש והתבואות שור בשוחט שהפסיק בדיבור בין שחיטה לשחיטה, דספק הוא אם חייב לחזור ולברך. וכתב הפר"ח עצה לצאת מידי ספק, שיכוין בפירוש בברכה הראשונה שלא תפטרנו אלא עד שידבר דבר בטל בין שחיטה לשחיטה. והתבו"ש בסי' י"ט ס"ק י"ז תמה עליו, דאטו מי שיש לפניו הרבה פירות והוא מתכוין לאכול כולם יכול לברך ולכוין שלא תפטרנו ברכתו אלא על מקצת הפירות ולחזור ולברך על מקצתן?! ונראה דעת התבו"ש כדעת המג"א הנ"ל בהל' סוכה, דאין האדם יכול להגביל תוקף ברכתיו (אמנם בחיי אדם כלל מ"ט אות י"א כתב דאם יש לפניו אגוז ותפוח וכד', אסור לברך על כל אחד ואחד, דהוי ברכה שאינה צריכה – משמע דמכל מקום לא הוי ברכה לבטלה).

ה. אמנם יש לתמוה לכאורה על דבריהם מהמבואר בסי' קע"ד סעיף ד' דיכוין בהבדלה שלא לפטור את היין שישתה אחר כך בסעודה כדי לצאת מידי ספק. הרי דיכול להתנות שלא לצאת ברכתו על מה שראוי לצאת בו. הרי לן מקורות לכאן ולכאן בשאלה נכבדת זו.

ולכאורה יש לחלק בין הא דסי' קע"ד, דמברך שלא לפטור את היין שישתה אחר כך, דהוי מעשה נפרד ומילתא אחריתי, והרי אינו חייב לשתות יין אחר כך, וכמו שבידו שלא לשתות כלל יכול גם לכוין שאם ישתה יחזור ויברך, מה שאין כן במי שיש לו ציצית בבגדו ללא הפסק דכתב המגן אברהם שאינו יכול לכוין שלא יצא ידי חובתו בברכה אלא עד חצות, וכן ביושב בסוכה דדעת המג"א דלא מהני כוונתו לחזור ולברך לאחר זמן, דכיון שאינו מפסיק ממצותו ובעל כרחו צריך הוא לחזור ולאכול והוא עומד לעשות כן ממילא נפטר בברכתו. ושוב שמתא אל לבי שכנראה זה סברת החת"ס בהגהותיו בסי' תרל"ט שכתב: "ועיין לעיל סי' תצ"ד, וצ"ל דשאני ברכת התורה שהרי אינו לומד בתמידות ומפסיק, מה שאין כן הכא בסוכה וטלית". ועיין עוד במשנה ברורה שם ס"ק מ"ז, שכתב "כיון שמצוה אחת היא", ודו"ק.

ולפי זה יש לבאר גם דעת הב"ח, דאפשר שהוא מודה דבציצית אי אפשר לכוין לפטור רק עד זמן מסוים, כיון שאין הפסק כלל במעשה המצוה, אבל בסוכה סבירא ליה דאף אם אינו יוצא כלל מסוכתו, כיון דאינו מברך אלא על האכילה בסוכה ולא על ישיבה בעלמא, הוי כל סעודה כמילתא אחריתא וכמעשה נפרד המחייבו לברך. ולהבנתו הרי זה דומה להמבואר בסימן קע"ד דיכול לכוין בברכת "בורא פרי הגפן" בהבדלה שלא לפטור את היין שישתה אחר כך. אך עדיין יש לעיין במה שכתב התבואות שור, דלא מהני כוונתו שלא לפטור את השחיטה דלאחר הפסק הדיבור כמו שאינו יכול לכוין לפטור רק מקצת הפירות כשדעתו לאכול את כולן, וקשה, דמאי שנא מהמכוין שלא לפטור יין שישתה אחר כך אף שדעתו לשתותו? וצריך לומר דכיון דמכל מקום זה דרכו ועבודתו לעמוד ולשחוט מבוקר עד ערב לא הוי הפסק כולי האי.

ו. ועיין בהגהות רעק"א על שו"ע בסי' כ"ה סעיף ה' שכתב עצה לצאת ידי חובת כל הדעות בברכות התפילין, שיכוין בברכת "להניח תפילין" דלשיטת רש"י לא יפטור את התפילין של ראש, וממילא יכול אף לשיטתו לברך "על מצות תפילין" על התפילין של ראש. ודימה זאת להא דסימן קע"ד לגבי ברכת היין, וכן כתב בביאור הלכה שם.

ז. וכעין זה כתב עוד הביאור הלכה בסימן ח' סעיף י"ד, דכיון שנחלקו הפוסקים אם הפושט טלית קטן בבית המרחץ הוי הפסק וחייב לחזור ולברך, יש עצה שיתכוין בברכתו בבוקר שלא ייפטר אלא עד שילך לבית המרחץ ויפשוט טליתו. הרי דסבר דמהני כוונתו להגביל את ברכתו, וכפשטות ההלכה לגבי ברכת יין בהבדלה.

ובאמת יש לומר דשאני הני דסי' קע"ד והביאור הלכה לגבי ציצית מהדוגמא דנקט התבואות שור במי שמונחים לפניו פירות ומתכוין לאכול כולן ומברך על מקצתן, דבכהאי גוונא אפשר דמודי כולי עלמא דלא מהני כוונתו להגביל את הברכה, כיון שכל הפירות לפניו והוא מתכוין לאכול כולן כעת, מה שאין כן בכל הני, דאינו מתכוין לשנות יין אלא בתוך הסעודה לאחר זמן וכן בטלית קטן בבית המרחץ. אבל שחיטה דומה להבדלה ולציצית. ומה שכתב הרעק"א לגבי תפילין של יד ושל ראש דומה להא דפירות בדברי התבואות שור דהרי שני התפילין לפניו.

ח. ועיין עוד במקראי קודש לפסח, בהוראת הגרצ"פ פרנק במי שצריך לבדוק חמץ בבית ובחנות שיכוין ברכתו לפטור רק את הבית כדי שיוכל שוב לברך בבדיקת החנות. ולפי המבואר כיון דהוי שני מעשים נפרדים שיש ביניהם הפסק מסוים שפיר למיעבד הכי.

ובאמת נראה לי עיקר, דכאשר מדובר במעשים פרודים וגם נחלקו הפוסקים אם צריך לברך או לא, בכהאי גוונא נקטינן דמהני מחשבת ההגבלה. ובכך יתיישבו דברי הרעק"א והמשנ"ב הנ"ל לגבי תפילין וציצית, ודו"ק בזה.

סוף דבר, עדיין צ"ע לחלק בין דין לדין ולהגדיר כל שאלה בגדריו המסוימים. וחידוש נפלא יש ברשב"א ובתוספות ר' יהודה החסיד על מסכת ברכות בדף יא ע"ב, וכן הוא בבית יוסף סוף סי' מ"ז, דרש"י היה נוהג לברך ברכות התורה לפני תלמודו וחזר וברך בבית הכנסת על סדר ברכות השחר, כמו שחוזר ומברך על קריאת התורה. כך העיד תלמידו רבינו שמעיה. והר"י תמה עליו דשאני ברכות על קריאת התורה דהוי תקנה מיוחדת עי"ש. ולפי הנ"ל אפשר שכיון מתחילה לפטור רק הלימוד שלפני התפלה, וצ"ע.

והנראה עיקר בכל זה, כנ"ל, דכאשר יש הפסק מסוים אלא שנחלקו הפוסקים אם יש בזה דין הפסק, מהני מחשבתו לעשותו כהפסק גמור, אבל כאשר אין כאן הפסק כלל וכמי שלבוש ציצית באופן רציף ומתכוון לברך לשעות ורגעים, בוודאי לא מהני, דביסוד זה יש ליישב את כל הקושיות הנ"ל, ודו"ק בזה. ולעיקרא דדינא, כבר כתב המגן אברהם סימן תצ"ד סק"א דאף דלכאורה יש מקום לברך, מכל מקום נוהגין לצאת ידי חובה על ידי אחרים אם נעור כל הלילה, וכן כתב המשנה ברורה בסי' מ"ז ס"ק כ"ח, והוסיף דאם אין לו מי שיוציאנו יכוין לפטור בברכת אהבה רבה. ובשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' א' כתב דיכול לברך בעצמו וכך נראה עיקר להלכה, אך כבר הבאנו את דברי הרעק"א דאם ישן בערב שבועות שינת קבע, לכול יעלמא יברך ברכת התורה בבוקר.

והנה קיימא לן דכאשר נחלקו הפוסקים ואין הכרעה ברורה יש לסמוך על דעת המקובלים, כמו שכתב המשנה ברורה בסימן כ"ה ס"ק מ"ב. וכמו כן בנידון דידן דלדעת המקובלים יש לברך בבוקר, כמו שכתב בכף החיים סימן מ"ו ס"ק מ"ט וסי' מ"ז ס"ק כ"ו, עי"ש.

הנה אחר כותבי כל זה ראיתי שכבר האריך בכעין זה הגרש"ז אורבך זצ"ל במנחת שלמה סימן י"ח והביא חלק מהמקורות שכתבנו, וכיון שהארכנו בדברים וכתבנו את הנלענ"ד משנה לא זזה ממקומה. אך מה דנקט שם בדעת המג"א בסי' תרל"ט דאינו יכול להגביל את ברכת הציצית משום דהוי כברכה שאינה צריכה, ולפי זה דן בהגבלת ברכות התורה, לענ"ד נראה יותר מתוך לשון המג"א דלא משום ברכה שאינה צריכה בא עליה אלא דסבירא ליה דמעיקר הדין לא מהני הגבלה זו ואם יחזור ויברך הוי ברכה לבטלה, עי"ש. ויש בזה נפקא מינה גדולה, דבברכה שאינה צריכה מותר כשיש בזה צורך הלכתי, עיין מג"א רט"ו סק"ו די"א דבשבת מותר לברך ברכה שאינה צריכה כדי להשלים מנין מאה ברכות, ואכמ"ל. וחידוש גדול כתב בשיח השדה להגאון מקוזיקלוב, ענייני ברכות ש"ד ס"ה, דברכת עצמו אין האדם יכול להגביל אבל במוציא ידי אחרים יכול להגביל, והשתית דבריו על מה שמצינו בעניין פשטה קדושה בכלה, דבדעת אחרת לא פשטה עי"ש, וכל דבריו פלפול כדרכו בקודש דרך נשר בשמים ואינם להלכה כלל.